

จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย
THE SPIRITS OF ISAN IN THE FORM OF CONTEMPORARY PAINTINGS

จิตติพันธ์พัชร ธรรมพัฒนกุล¹

Jittipunpachara Tampattanakul

Article History

Received: 09-11-2023; Revised: 04-01-2024; Accepted: 04-01-2024

<https://doi.org/10.14456/jsmt.2024.9>

บทคัดย่อ

อุษาคเนย์เป็นภูมิภาคที่อุดมด้วยศิลปวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา ตามที่ปรากฏบนศิลปวัตถุและผลงานทางศิลปกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ รวมถึงฮูปแต้ม (จิตรกรรมฝาผนังอีสาน) เป็นผลงานที่แฝงด้วยคติธรรม คำสอน สภาพแวดล้อม สังคม วิถีชีวิต พิธีกรรมต่างๆ ที่สะท้อนความเป็นอยู่ของบรรพชนในอดีต สิ่งเหล่านั้นได้ถูกคัดสรรหลอมรวมให้เกิดเป็นผลงานการสร้างสรรค์ทางจิตวิญญาณจนตกผลึกเป็นมรดกที่มีความงดงามมีคุณค่าปรากฏต่อสายตาและจิตใจ จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้ผู้สร้างสรรค์มีความซาบซึ้งต่อเรื่องราวและความเป็นมาของแผ่นดินอีสานที่ถูกแสดงออกผ่านรูปแบบของผลงานจิตรกรรมฝาผนัง จึงสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ชุด “จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย” มีรูปแบบ เป็นจิตรกรรม 2 มิติ เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ จากกระบวนการสร้างสรรค์ค้นพบว่าการนำรูปทรงจากฮูปแต้มมาจัดองค์ประกอบ ให้วางทับซ้อนกับภาพถ่ายใบหน้า (Portrait) ของผู้คนอีสานในอดีตเพื่อสร้างมิติแสดงให้เกิดชุดความคิดและความรู้สึกใหม่ สามารถตอบสนองแนวความคิดและความรู้สึกถึงการรำลึก เชิดชู ต่อจิตวิญญาณของบรรพชนรวมถึงผู้ที่ให้กำเนิด ผ่านรูปแบบและกลวิธีของการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: จิตวิญญาณอีสาน; จิตรกรรมร่วมสมัย

ABSTRACT

Southeast Asia is a region with plenty of arts, cultures, traditions, beliefs and faiths as can be seen on art objects and artworks created in this region. These include Hooptam (an Isan mural). It is an artwork implying wisdoms, teachings, environments, society, ways of lives and rituals reflecting the well-beings of the ancestors in the past. These things were selected and blended into spiritual creations becoming beautiful and valuable

¹อาจารย์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Lecturer, Visual Art, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University

E-mail: jittipunpachara.t@rbu.ac.th *Corresponding author

heritages that are presented visually and mentally. According to the mentioned reasons, the creator is impressed by the stories and backgrounds of the land of Isan that are presented in the form of murals. Therefore, the visual artwork, “the Spirits of Isan in the Form of Contemporary Paintings, was created. It is a two-dimensional mural created with oil painting techniques on a canvas. According to the creation processes, it was found that the shape of Hooptam overlapping with the portraits of the Isan people in the past created dimensions. It presents new mindsets and feelings. It can accurately respond concepts, feelings of and respects for the spirits of the ancestors including the creator through the visual art form and methods.

Keywords: Spirits of Isan; Contemporary painting

บทนำ

อีสาน มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานนับแต่ยุคดึกดำบรรพ์ โดยค้นพบว่าในอดีตเคยเป็นที่อยู่อาศัยของไดโนเสาร์ พืช และสัตว์ยุคโบราณอื่นๆ ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 200 ล้านปี กระทั่งมีการสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์ไปแล้วถึง 65 ล้านปี จึงปรากฏเห็นร่องรอยอารยธรรมของมนุษย์สังคมล่าสัตว์ และมีพัฒนาการในการดำรงชีวิต และก้าวเข้าสู่สังคมเกษตรกรรม โดยพบเห็นจากเครื่องมือเครื่องใช้ หรือร่องรอยของพฤติกรรม สะท้อนให้เห็นถึงสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในดินแดนอีสาน สมัยโบราณมาเป็นลำดับ และเมื่อราว 1,400 ปีมาแล้ว เริ่มเข้าสู่สังคมเมืองในยุคประวัติศาสตร์ที่มีอักษรบันทึกเป็นเรื่องราว บ้านเมืองมีพัฒนาการเจริญรุ่งเรืองในหลายด้าน ดังที่ได้พบหลักฐานซึ่งสะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ซึ่งปัจจุบันกลายมาเป็นมรดกศิลปวัฒนธรรมอีสานกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครอบคลุมจังหวัดต่างๆ 20 จังหวัด ทั้งนี้ ด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบในเขตที่ราบสูง ถูกโอบล้อมด้วยทิวเขาสูงทางด้านตะวันตกและทางใต้ จึงทำให้ ภาคอีสานมีความจำกัดในทรัพยากรธรรมชาติ เดิมเคยอยู่ในเขตอิทธิพลอารยธรรมจากขอมและเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของคนไท-ลาว กลุ่มต่างๆ รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ จึงมีการหลอมรวมวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกัน

สมชาย ณ นครพนม (2560) ได้ให้ทัศนะว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ การแพร่กระจายของอารยธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ การอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มวัฒนธรรมจากดินแดนใกล้เคียง เช่น ลาว เขมร ล้วนเป็นตัวกำหนดรูปแบบของวัฒนธรรมอีสาน ทั้งเรื่องวิถีชีวิต การทำมาหากิน การประกอบอาชีพ อาหารการกิน ความเชื่อ การนับถือผี คติคำสอนต่างๆ ข้อห้ามหรือชะล่า ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรมสาขาต่างๆ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ประณีตศิลป์ หัตถกรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นเมือง การแต่งกาย การทอผ้าอันมีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังสั่งสมสืบทอดต่อกันมาเป็นมรดกวัฒนธรรมอีสานที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยการมีการโยกย้ายถิ่นฐานอยู่ตลอดเวลาและทำให้มีความหลากหลายทางประเพณีวัฒนธรรม จึงทำให้มีบรรพบุรุษและวัฒนธรรมร่วมกัน จารัตประเพณีทางศาสนาของชาวอีสาน เท้าที่ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เรียกว่า ฮีตสิบสอง (ครอง) สิบสี่ เป็นประเพณีโบราณอาจากกล่าวได้ว่า เวลานี้ยังคงเหลืออยู่บ้างตามบ้านเมืองในแถบลุ่มน้ำโขงทั้งสองฝั่ง มีการ นับถือศาสนาผี เชื่อเรื่องขวัญ การให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ในพิธีกรรมต่างๆ ดังที่ สุจิตต์ วงษ์เทศ (2560) ได้กล่าวไว้ว่าเหตุที่แม่หญิงเป็นใหญ่ เพราะโครงสร้างทางสังคมดั้งเดิมดึกดำบรรพ์ จัดระเบียบครอบครัวโดยให้ความสำคัญกับความเป็นแม่ หรือเน้นแม่เป็นศูนย์กลางของเครือญาติ แม่เป็นผู้ได้รับมรดกตกทอดจากครอบครัวให้ควบคุมทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เช่น บ้านเรือน, ที่ดิน, เรือกสวนไร่นา ฯลฯ จึงมีอำนาจเหนือพ่อและเครือญาติอื่นๆ และในพื้นที่นี้เองรวมไปถึงแผ่นดินไทยที่อยู่กึ่งกลางของอุษาคเนย์พอดี ทำให้แผ่นดินนี้แบ่งโลกออกเป็นสองฝั่งนั้นคือ ตะวันออกและตะวันตกไปโดยปริยาย

สืบเนื่องจากภูมิหลังที่ข้าพเจ้ากำเนิดและเติบโตในภูมิภาคอีสานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่อุษาคเนย์ การได้เห็นประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษและได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันทั้งในรูปธรรมและนามธรรม มรดกทางวัฒนธรรมที่เห็นกันอย่างชัดเจน ได้แก่ งานศิลปกรรม งานฝีมือ เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้ยังรวมถึงโบราณสถาน และหลักฐานจารึกต่างๆ ส่วนมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแบบนามธรรม คือ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ภาษาพูด ประเพณีต่างๆ ทำให้มีการซึมซับมีความรัก ความผูกพันต่อพื้นที่แห่งนี้ ที่มีความงดงามทางสังคมวัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีประวัติศาสตร์และร่องรอยของอารยธรรมไท-ลาว กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคอีสานที่มีอาณาเขตใกล้ชิดสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงที่มีวิวัฒนาการทางสังคมมาตั้งแต่อดีต มีการไปมาหาสู่กันอย่างกว้างขวางจนเกิดการสร้างสรรค์อารยธรรมขึ้นอย่างมีเอกลักษณ์จนกลายเป็นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่อุดมไปด้วยภูมิปัญญาที่ล้ำค่าแฝงไปด้วยความงดงาม ความเรียบง่าย และจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ที่ปรากฏให้เห็นตามวิถีชีวิต เครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการดำรงชีวิต และกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนา รวมไปถึงงานศิลปกรรมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ที่ผู้สร้างสรรค์ให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ จิตรกรรมฝาผนังอีสาน (ฮูปแต้ม) ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะจะปรากฏตามผนังโบสถ์ วิหาร สิม หอไตรและหอแจก ซึ่งมักจะเขียนไว้ด้านนอกของสิมหรือโบสถ์ โพธิ์จันทน์ (2532) ได้กล่าวว่า ภาพจิตรกรรมภาคอีสานหรือที่เรียกว่า “ฮูปแต้ม” มีปรากฏอยู่ที่สิม (โบสถ์) วิหาร หอไตร และหอแจก (ศาลาการเปรียญ) ฮูปแต้มพบกันเป็นส่วนมากทางภาคอีสานมักจะเขียนอยู่บนผนังด้านนอกของสิมหรือโบสถ์ มีการเล่าเรื่องจากภาพหนึ่งเชื่อมต่อกับอีกภาพหนึ่งเพื่อสื่อสารความคิดให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ มองเห็นความงามในสุนทรียศาสตร์และคุณค่าทางคุณธรรมที่แฝงอยู่ในปฐมาตมแห่งทัศนศิลป์ ในส่วนของเรื่องราวที่ปรากฏจะเป็นเรื่องราวจากพุทธประวัติหรือวรรณกรรมพื้นบ้านเช่น เรื่องกาละเกด, จุลพุมขาดก, ศิลป์ชัย, สุริยวงศ์ เป็นต้น ภาพจิตรกรรมฝาผนังอีสานเกิดขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมทางศาสนา ความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนา สอดคล้องกับที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2534: 3) ให้ทัศนะไว้ว่า ศิลปะคือส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุผลบนพื้นที่ความเชื่อที่แตกต่างกัน ความแตกต่างนั้นย่อมสมเหตุสมผลด้วย ดังเช่น พิระพงศ์ สุขแก้ว (2549) กล่าวว่า ความงามอาจจะเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งที่มีอยู่ทุกสิ่ง อาจจะเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ที่ปราศจากการปรุงแต่งหรือจะเป็นคุณสมบัติทางศีลธรรม หรือสิ่งโน้มน้าวใจให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งปลื้มปิติ ความงามอาจมีอยู่รอบๆ ตัวเรา ทั้งสิ่งที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นมาเองและสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติเป็นผู้สร้างการตัดสินใจทางสุนทรียศาสตร์หรือการตัดสินใจงามเป็นการที่เราใช้จิตใจแสดงปฏิกิริยาต่อสภาพการณ์ในแวดล้อมหรือการที่จิตประเมินค่าวัตถุที่มีคุณค่า ที่เราให้เกิดความรู้สึกภายในจิตใจ แม้ว่าความงามจะขึ้นอยู่กับจิตแต่ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับใจชอบ หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับคุณค่าที่มีอยู่ในวัตถุนั้นๆ ด้วย ศิลปินที่มีภูมิภูมิลำเนาจากชนบทในไทยหรือศิลปินที่มี บรรพบุรุษจากที่อื่นนอกเมืองไทย พยายามค้นหาตัวตนจากรากเหง้าที่แตกต่างเหล่านั้นในงานศิลปะของพวกเขา และนอกจากนี้แล้วยังมีการจัดตั้งกลุ่มศิลปินที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิภาคร่วมกันด้วย

ตรงกับ ชลูด นิ่มเสมอ (2534) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ไว้ว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เป็นมูลฐานสำคัญที่จะต้องกล่าวถึงก่อนสิ่งอื่น เพราะศิลปะ คือ การสร้างสรรค์ในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ศิลปะไม่ใช่การลอกเลียนแบบ ไม่ว่าสิ่งที่ลอกเลียนนั้นจะเป็นธรรมชาติ ความคิดหรือตัวอย่างของผู้อื่น งานศิลปะรูปแบบนามธรรมหรือแบบเหมือนจริงเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นบนโลก โดยอาศัยรูปทรงจากของจริงในธรรมชาติเป็นจุดบันดาลใจ สิ่งใหม่นี้ก็คือ ความคิดหรือจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก หรือความงามที่เป็นทัศนะส่วนตัวของศิลปิน สิ่งใหม่นี้ก็คือ รูปทรงของธรรมชาติผสมกับบุคลิกภาพของศิลปินแล้วหรือรูปทรงของธรรมชาติที่แปรเปลี่ยนไปตามจุดหมายในการแสดงออกของศิลปินแล้ว งานสร้างสรรค์จึงเป็นงานต้นแบบ ไม่ซ้ำแบบของใคร ไม่ซ้ำแบบของธรรมชาติ ไม่ซ้ำแม้แต่แบบของตนเอง เป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะของตัวเองหรือแสดงบุคลิกภาพของศิลปินนอกจากนี้ อิทธิพล ตั้งโฉลก (2550) ยังได้ให้ทัศนะว่า “ต้นแบบ” มาจากความศรัทธา ความเชื่อ ทัศนะ ความคิดเห็น รวมไปถึงอารมณ์ ความรู้สึก ที่พวกเขามีต่อธรรมชาติ ต่อสังคม และต่อโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าศิลปินเหล่านั้นแสดงออกถึงสุนทรียภาพและความเป็นจริงที่เข้าไปถึงอย่างประจักษ์แจ้งออกมาในผลงาน และทั้งความงามและความจริงนี้เองที่จะส่งผลต่อจิตใจและปัญญาของผู้ดูไปในทางที่ “ดี” ตามคำที่กล่าวไว้สั้นๆ ว่า “ประเทืองปัญญา ประเทืองจิตใจ”

วิรุณ ตั้งเจริญ (2534) ได้ให้ทัศนะคิดว่า จิตรกรรมสมัยใหม่ถ่ายทอดรูปแบบตามที่มนุษย์รับรู้จากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และธรรมชาติ โดยจิตรกรสามารถผสมความคิดเห็นของตน ดัดแปลงสร้างสรรค์รูปแบบนั้นให้แปลกใหม่ได้ เช่น การถ่ายทอดรูปคน หรือรูปวิว เป็นต้น จิตรกรรมสมัยใหม่อาจไม่สร้างรูปคนเหมือน แต่จะสร้างรูปเสนอแนะให้คิดเกี่ยวกับความเป็นคน หรือรูปต้นไม้ก็แสดงให้เห็นความเจริญงอกงาม ความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศ ดิน และความอุดมสมบูรณ์ต่างๆ สอดคล้องกับ สรวิชัย วงษ์สอาด (2557) ได้แสดงทัศนะว่า ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความงามทางด้านผลงานทางศิลปะช่วยทำหน้าที่ขนส่งจากโลกของกิจกรรมมนุษย์ไปสู่โลกแห่งความสูงส่งทางสุนทรียภาพการแสดงออกทางความงามมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของสังคมและวัฒนธรรมประเพณี ด้านความงามของศิลปะครอบคลุมไปถึงความงามในด้านเรื่องราวและเนื้อหาสาระ เพราะเรื่องราวเนื้อหาหมักจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความบันเทิง เพราะจุดประสงค์ของความงามอยู่ที่รูปลักษณ์ที่มองเห็นกับคุณสมบัติของสิ่งที่เราเห็น กฎเกณฑ์ของความงามของศิลปะตามธรรมชาติ ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจเป็นศาสตร์ของความงาม คือ สิ่งที่พบเห็นแล้วให้ความเพลิดเพลินประกอบด้วย ความสมบูรณ์ของสัดส่วนและความเด่นชัดทางด้านทฤษฎีรูปทรงที่มีความแตกต่างจากทฤษฎีการเลียนแบบขณะที่ทฤษฎีการเลียนแบบเป็นทฤษฎีที่เก่าแก่ ทฤษฎีรูปทรงคือทฤษฎีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อโต้แย้งความเชื่อของทฤษฎีเลียนแบบ ทฤษฎีเลียนแบบให้ความสำคัญของศิลปะขึ้นอยู่กับโลกภายนอก แต่ทฤษฎีรูปทรงคิดว่าศิลปะเป็นสิ่งที่มีความหมายในตัวเอง บางทีนักทฤษฎีรูปทรงเรียกรูปทรงที่เป็นแก่นแท้ของศิลปะว่ารูปทรงบริสุทธิ์นั่นเอง

จากความเป็นมาดังกล่าวเป็นเหตุผลให้ผู้สร้างสรรค์ มีความสนใจในงานศิลปกรรมที่ปรากฏอยู่บนจิตรกรรมฝาผนังอีสาน (ฮูปแต้ม) ตลอดจนลวดลายต่างๆ ที่ปรากฏบนศิลปวัตถุเป็นตัวแทนของความศรัทธาอันเกิดจากผู้คนในภูมิภาคอุษาคเนย์ในมิติต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาตามยุคสมัยจนมาถึงยุคปัจจุบัน จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ในรูปแบบ 2 มิติ ชุด “จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย” ด้วยเทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมันบนผ้าใบ (Oil on canvas) เพื่อสะท้อนว่าดินแดนอุษาคเนย์แห่งนี้มีความเจริญทางชาติพันธุ์ที่มีจิตวิญญาณแห่งอารยธรรม มีความเจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูทางสังคมและวัฒนธรรมมาโดยลำดับ มีความงดงามของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ความเจริญทางสังคมวัฒนธรรม โดยเห็นได้จากความเชื่อความศรัทธาของผู้คนในภูมิภาคอุษาคเนย์ด้วยความเคารพนอบน้อมต่อจิตวิญญาณของบรรพชนที่อุทิศทุกหยาดเหงื่อแรงงาน เพื่อคิดค้นสร้างสรรค์ภูมิปัญญาต่างๆ ทำให้ดินแดนแห่งอุษาคเนย์นี้มีความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ถูกหลอมรวมผ่านความคิดและประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ทำให้เกิดเป็นผลงานที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน

จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย

แนวความคิดจิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย

บรรพชนได้มอบมรดกทางภูมิปัญญาผ่านผลงานศิลปกรรมด้วยจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ซึ่งเป็นของขวัญอันล้ำค่าไว้ให้กับ ขนรุ่นหลัง ที่ได้ผ่านการคัดกรองหล่อหลอมสร้างสรรค์จากรุ่นสู่รุ่นผ่านชีวิตหลายๆ ชีวิต เพื่อให้ลูกหลานได้เชยชมกับความงดงามของภูมิปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ของวัฒนธรรม ผู้สร้างสรรค์ขอขอบคุณทุกๆ ชุดความคิดของบรรพชนผู้ที่ได้ค้นคว้าหาความรู้ ทุกหยาดเหงื่อแรงงานเพื่อที่จะได้มาซึ่งสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่รอบตัวเราเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ที่ทำให้เราได้เรียนรู้ เพื่อที่เรา จะได้ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ แผ่นดินแม่มอบเลือดเนื้อ มอบจิตวิญญาณที่ควรรำลึก เชิดชู เผ่าพันธุ์ด้วยการอาศัยอยู่อย่างสมณะ นอบน้อม ดำเนินชีวิตอย่างมีสมดุล เรียบง่ายและงดงาม วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมผ่านรูปทรงของใบหน้าเพศผู้ให้กำเนิดในพื้นที่อุษาคเนย์ ประกอบกับลายเส้นของภาพจิตรกรรมฝาผนังพื้นบ้านอีสาน โดยใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (Oil on canvas) แสดงความรู้สึกถึงความเคารพ นอบน้อมต่อแผ่นดินอีสานเพื่อรำลึก เชิดชูถึงบุญคุณของบรรพชน

2. เพื่อแสดงความรู้สึกถึงความงดงามของวัฒนธรรมอันดีงามที่เกิดขึ้นบนจิตรกรรมฝาผนังในภูมิภาคอีสานขอบเขตของการสร้างสรรค์ 1) ขอบเขตด้านเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานจากการศึกษาที่มีความต้องการที่จะแสดงถึงความงดงามของสังคม วัฒนธรรม

สภาพแวดล้อม วิธีชีวิตความเป็นอยู่ในภูมิภาคอีสาน สะท้อนความรู้สึกถึงการรำลึก เชิดชูและเคารพต่อความดีงามของบรรพชน 2) ขอบเขตด้านรูปแบบ เป็นการแสดงออกในรูปแบบของจิตรกรรม 2 มิติ ด้วยการจัดวางรูปร่างและรูปทรงของใบหน้าแล้ววาดทับด้วยลายเส้นและรูปทรงที่ได้ตัดทอนจากภาพจิตรกรรมฝาผนังอีสานนำมาวางองค์ประกอบให้เกิดการทับซ้อนกันให้เกิดมิติ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกให้ได้ตรงตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ 3) ขอบเขตด้านเทคนิคและกระบวนการสร้างสรรค์ ได้แก่ 1. ด้านเทคนิค เป็นผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันบนผ้าใบ สร้างมิติด้วยการทับซ้อนกันด้วยเส้นกับรูปทรงและน้ำหนักของสีต่างๆ เพื่อสะท้อนความรู้สึกในผลงาน และ 2. ด้านกระบวนการการสร้างสรรค์มุ่งเน้นไปที่การสร้างรูปทรงด้วยน้ำหนักที่ได้คัดไว้แล้วในขั้นตอนของการทำภาพร่างและจัดวางให้เหมาะสม หลังจากนั้นใช้การทับซ้อนกันด้วยสีน้ำมันเพื่อสร้างให้เกิดมิติด้วยน้ำหนักอ่อน-เข้มของสีและพื้นผิวที่ต่างกัน ประกอบกับการลงสีที่มีความหนาบางของเนื้อสีเพื่อให้เห็นความรู้สึกตามความความมุ่งหมายการสร้างสรรคนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนาม การเข้าไปถึงสภาพพื้นที่วัดหรือสิมที่มีภาพจิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันเป็นที่มาของแรงบันดาลใจคือเป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะได้เห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่แล้ว ยังกระตุ้นความรู้สึกต่างๆ ให้ปรากฏต่อการรับรู้ทางจิตใจมากยิ่งขึ้น ว่าสิ่งที่ปรากฏต่อหน้าและสภาพแวดล้อมของพื้นที่จริงนั้นมีรูปและบรรยากาศที่นำไปสู่การจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ของศิลปกรรมที่เกิดขึ้นบนภูมิภาคอีสานที่สร้างความสะท้อนใจ ผู้สร้างสรรค์เริ่มจากการเข้าไปศึกษาค้นคว้าบริเวณสิมอีสานที่มีผลงานจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดกับอารมณ์ความรู้สึก เก็บรวบรวมข้อมูลภาพถ่ายที่สามารถบันทึกได้ และค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้า ทางเว็บไซต์ที่สามารถสนับสนุนในด้านแนวความคิดและรูปแบบเทคนิคในการสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำภาพร่างในลำดับต่อไป

2. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นการถอดความหมายจากข้อมูลด้านเอกสารและข้อมูลภาคสนามซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผ่านความรู้สึกภายในจิตใจที่มีความเป็นนามธรรมสูง จึงต้องใช้ประสบการณ์การสร้างสรรคผลงานและทฤษฎีทางศิลปะเพื่อกลั่นกรองให้เป็นภาษาทางทัศนศิลป์เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

จากการดำเนินการสร้างสรรค์ตามแนวความคิดและกระบวนการตามแนวทางเฉพาะตน ได้ศึกษาข้อมูลผ่านการสังเคราะห์เพื่อจะแปลความหมายให้เป็นผลงานทางทัศนศิลป์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา ในการสร้างสรรค์สืบเนื่องจากภูมิหลังของผู้สร้างสรรค์ที่มีถิ่นกำเนิดในภูมิภาคอีสาน ได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ทำให้ผู้สร้างสรรค์ซึมซับต่อบรรยากาศที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความรักความผูกพันและมีความภูมิใจต่อพื้นที่แห่งนี้ จึงเกิดความตระหนักรำลึกถึงบุญคุณของบรรพชนที่ได้สร้างภูมิปัญญาที่ดำรงส่งผ่านกาลเวลาจนตกทอดมาถึงตัวผู้สร้างสรรค์เองที่ถูกสั่งสอน อบรม บ่มเพาะจากพ่อแม่ให้มีความกตัญญูรำลึกถึงผู้มีพระคุณ เรื่องราวที่เกิดขึ้นนั้นผู้สร้างสรรค์ต้องการแสดงถึงความงามทางจิตวิญญาณของภูมิปัญญาของบรรพชน หรืออีกนัยเพื่อต้องการแสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคอีสานผ่านมโนทัศน์ โดยร้อยเรียงเรื่องราวผ่านทัศนธาตุต่างๆ เพื่อเป็นการฉายให้เห็นเพียงบางส่วนต่อผู้ชมหรือผู้ที่สนใจได้ศึกษาสามารถต่อยอดเป็นอีกแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานในแนวเรื่องที่เกิดจากแรงบันดาลใจต่อภาพจิตรกรรม ฝาผนังอีสานว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้คนสมัยใหม่ได้เล็งเห็นรากเหง้าประวัติความเป็นมาของพื้นที่ภูมิภาคอีสานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกในปัจจุบัน

2. ด้านรูปแบบ ผลงานที่สร้างสรรค์มีลักษณะเป็นผลงานจิตรกรรม 2 มิติ สีน้ำมันบนผ้าใบที่เกิดจากแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรม ฝาผนังอีสานที่เกิดจากความประทับใจจากเส้น รูปทรง สีเส้นต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนจิตรกรรมฝาผนังอีสานที่ถูกสร้างขึ้นโดยความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาที่แสดงออกด้วยความใสซื่อบริสุทธิ์ของจิตวิญญาณ จนเกิดเอกลักษณ์เฉพาะผ่านรูปทรงของใบหน้าผู้คนที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบทัศนธาตุที่เกิดขึ้นบนศิลปวัตถุรวมถึงภาพจิตรกรรมฝาผนัง ที่มีรูปทรง ลายเส้น สี พื้นผิวที่มีนำมาต่อเติม ลดทอน ปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวเรื่องโดยการตีความจากความรู้สึกแปลให้เป็นภาษาภาพ มีการเรียงลำดับของความสำคัญของทัศนธาตุตามหลักองค์ประกอบศิลป์

3. ด้านการสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 ด้านเทคนิค ผู้สร้างสรรค์ใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ซึ่งมีคุณสมบัติที่คงทนเหมาะสมกับการทำงานจิตรกรรมสีน้ำมันมีคุณสมบัติแห้งช้า จึงทำให้สามารถเก็บรายละเอียดในผลงานให้สมบูรณ์ได้ สีน้ำมันมีความหนาแน่นของเนื้อสีที่เป็นคุณสมบัติ เฉพาะลักษณะดังกล่าวให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบของผลงานและผู้สร้างสรรค์มีความชำนาญในการนำคุณลักษณะเด่นของสีมาสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงตามแนวความคิดได้

3.2 ด้านกระบวนการและกลวิธีการสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นจากการรองพื้นผิวด้วยสีอะคริลิกด้วยการลงสีขาวเพื่อให้ผิวของผ้าใบเรียบ แล้วจึงร่างภาพตามต้นแบบแล้วเก็บรายละเอียดด้วยสีน้ำมันให้สมบูรณ์ โดยมีวิธีการดังนี้

3.2.1 ค้นคว้าข้อมูลในส่วนต่างๆ แล้วนำมาเรียงลำดับความสำคัญด้วยการถอดความหมาย ตีความและค้นหาความเกี่ยวข้องกันของเนื้อหา เพื่อแปลให้เป็นภาษาทางทัศนศิลป์ด้วยการจัดทำภาพร่างก่อนเข้าสู่กระบวนการการสร้างสรรค์หลังจากนั้นสรุปข้อมูลด้วยการสร้างภาพร่างเพื่อหาความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวความคิด, เนื้อหา, รูปแบบและเทคนิคของการสร้างสรรค์

3.2.2 เตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สะดวกต่อการหยิบจับและง่ายต่อการนำไปใช้งาน ต่อมา รองพื้นผิวด้วยเทคนิคสีอะคริลิก โดยการลงสีในส่วนที่เราต้องการ ทำการทาสีให้เรียบเมื่อสีแห้งแล้วขัดด้วยกระดาษทรายเพื่อลดความหยาบของผิวผ้าใบเพื่อนำไปสู่การร่างภาพและลงสีน้ำมันในขั้นตอนต่อไป เลือกภาพร่างที่เหมาะสมมาร่างภาพด้วยดินสอ ลงบนผ้าใบที่ได้รองพื้นผิวไว้ในเบื้องต้น แล้วระบายด้วยสีน้ำมันลงบนชิ้นงานให้ทั่วตามเส้นที่ร่างไว้แล้ว และลงน้ำหนักอ่อน-แก่ พื้นที่ส่วนต่างๆ ในผลงานเพื่อสร้างมิติและถ่ายทอดความรู้สึกผ่านฝีแปรง แล้วคัดลายเส้นที่เป็นลายของภาพจิตรกรรมฝาผนังอีสานทับลงไปบนภาพ ขั้นตอนต่อไปคือดูภาพรวมของภาพแล้วเก็บรายละเอียดของผลงานให้มีความสมบูรณ์ของรูปแบบและเทคนิค

ภาพที่ 1

ภาพร่าง จิตรกรรมชุดจิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย

ที่มา : จิตติพันธ์พร ธรรมพัฒนกุล (2566)

ภาพที่ 2

ชื่อผลงาน จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย 1 เทคนิค สีนํ้ามันบนผ้าใบ ขนาด 100 x 100 เซนติเมตร

ที่มา : จิตติพันธ์พร ธรรมพัฒนกุล (2566)

ภาพที่ 3

ชื่อผลงาน จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย 2 เทคนิค สีนํ้ามันบนผ้าใบ ขนาด 100 x 100 เซนติเมตร

ที่มา : จิตติพันธ์พร ธรรมพัฒนกุล (2566)

สรุป

การสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ชุด “จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย” มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการแสดงออกในเชิงองค์ประกอบศิลป์ ที่ใช้เป็นส่วนประกอบด้านทัศนธาตุทางศิลปะและการจัดการทางทัศนศิลป์ เพื่อให้มีความเป็นเอกภาพในผลงาน โดยทั้งนี้ได้นำหลักการทางองค์ประกอบศิลป์และหลักการทางทัศนธาตุมากำหนดเป็นกรอบในการอธิบาย ดังนี้

1. โครงสร้างในการจัดวางองค์ประกอบใช้โครงสร้างสามเหลี่ยมเป็นโครงสร้างหลัก ใช้เส้นแนวตั้งเป็นตัวกำหนดของรูปทรงหลัก ก่อให้เกิดความรู้สึกหนักแน่นมั่นคง มีเกียรติสูงและสง่างาม ความเป็นหนึ่งเดียวแม้ลักษณะและเนื้อหาเรื่องราวอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันบ้าง แต่การจัดตำแหน่งของส่วนต่างๆ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกัน

2. เป็นการนำรูปทรงของใบหน้าคนซึ่งเป็นภาพผู้หญิง โดยมีความหมายหรือนัยยะที่แฝงด้วยความเป็นแม่หรือเพศผู้ที่ให้กำเนิดซึ่งเป็นเพศที่ถูกยกย่องเชิดชูและให้ความเคารพนับถือ นำมาลดทอนเพื่อที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับการกำเนิดของจิตวิญญาณ ผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำของรูปทรงและคัดเฉพาะส่วนสำคัญจากรูปทรงที่แตกต่างมาประกอบสร้างเพื่อให้เกิดรูปทรงใหม่ขึ้น และยังเป็นการตอบสนองแนวความคิดที่จะสร้างมิติทางความคิดนำไปสู่การเชื่อมโยงกับความร่วมสมัยในผลงานด้วยการทับด้วยเส้นของรูปร่างในส่วนของผิวหน้าที่คัดรูปร่างมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังมาตัดทอนเพื่อสะท้อนความรู้สึกและสร้างจินตนาการได้จากรูปทรงสัญลักษณ์แทนอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา สำนึกต่อบุคคลที่ยิ่งใหญ่ของแผ่นดิน ทำให้เกิดความอึ้งอัมโมหและมีความคิดที่ดีต่อการสร้างสรรค์

3. ลักษณะใช้สีที่บ่งบอกถึงความรู้สึกต่างๆ เพื่อสร้างถึงหลายๆ ความรู้สึกที่แตกต่างกันของผลงานในแต่ละชิ้นเพื่อแสดงถึงบรรยากาศความรู้สึกที่สดจะให้ผลงานชิ้นนั้นๆ อยู่ในวรรณะร้อนเพื่อแสดงถึงความรู้สึกเวลาของการใช้ชีวิตหรือเวลาทำงานประกอบกิจกรรมและสีที่เป็นวรรณะเย็นก็จะแสดงถึงความรู้สึกของการพักผ่อน ความสงบ เรียบง่ายและสุขุม สีของรูปทรงหลักเป็นสีเอกรงค์เพื่อบ่งบอกถึงความเป็นอมตะ สมถะ ไร้กาลเวลาช่วยสร้างเป็นจุดเด่นให้กับสิ่งที่เราให้ความสนใจ สามารถเชื่อมโยงต่อแนวความคิดได้ ส่วนของพื้นหลังจะเป็นสีที่มีน้ำหนักสว่างและความเข้ม-อ่อนของแสงได้กลมกลืนกัน แม้จะใช้สีตรงกันข้ามกันแต่ยังอยู่ในช่วงค่าแสงเดียวกัน จึงทำให้เกิดความกลมกลืน กลมกล่อม โดยมีการใช้มุมมองของความเป็นสากลที่เจาะเข้าไปที่ใบหน้าซึ่งต่างจากภาพเขียนแบบไทยที่มองแบบมุมกว้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกปะทะกับใบหน้าที่มีขนาดใหญ่ และยังเพื่อสร้างความสะท้อนกับความรู้สึกแรกเมื่อมองผลงานแล้วค่อยเข้าไปดูรายละเอียดที่แทรกอยู่ในผลงานต่อไป

4. มีหลักการจัดภาพโดยใช้การวางและเพิ่มขนาดของใบหน้าให้มีขนาดใหญ่กว่าปกติเพื่อแสดงความรู้สึกที่โดดเด่นหรือการเน้นให้เห็นชัดทำให้รู้สึกปะทะกับสายตา ใช้น้ำหนักที่แตกต่าง (Contrast) ของเส้นกับรูปทรงและพื้นหลังเชื่อมโยงเรื่องราว สร้างความรู้สึกที่เป็นนามธรรมเป็นจังหวะที่แปลกตา (Picturesqueness) เมื่อมองดูแล้วประหนึ่งว่าเป็นความรื่นรมย์ยินดี ให้ความรู้สึกอันเกิดจากความพิเศษของจังหวะของเส้นที่มีการทับซ้อนกันทำให้เกิดรูปร่างที่พิเศษเพิ่มขึ้น

5. คุณค่าด้านความงามในเชิงคุณค่าของผลงานเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากโครงสร้างของเนื้อหาและแนวความคิดที่เป็นนามธรรมผสมกับโครงสร้างด้านรูปธรรมมีส่วนประกอบของทัศนธาตุ เทคนิคลวิธีในการสร้างสรรค์ จนเกิดเป็นภาษาทางทัศนศิลป์ที่มีรูปทรงทางศิลปะที่แสดงความรู้สึกต่อสังคมวัฒนธรรมอีสาน ผ่านภาพจิตรกรรมฝาผนังอีสานแสดงทัศนคติในเชิงบวกซึ่งเป็นความงามที่แฝงอยู่ในความรู้สึกที่ถูกกลั่นกรองออกมาเพื่อแสดงความรู้สึกต่อบุคคลของแผ่นดินอันเป็นเรื่องของความกตัญญูเป็นคุณธรรม ที่ดั่งามสำหรับมนุษยชาติ กล่าวได้ว่าเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีคุณค่า มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์และเป็นคุณธรรมเบี่ยงตนของมนุษย์ทั้งหลาย

6. คุณค่าทางสุนทรียะผู้สร้างสรรค์มุ่งหมายจะใช้ผลงานทางทัศนศิลป์เป็นตัวแทนในการแสดงออกถึงการเคารพ นอบน้อมรำลึกถึงบุญคุณของบรรพชนที่มอบชีวิตและมรดกทางศิลปกรรมไว้ให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ต่อยอดให้เข้ากับยุคสมัย ภูมิปัญญาต่างๆ เป็นคำสอนที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขและมีความสุขที่สุดนั่นถือเป็นความงามที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ตามที่ อ้นธิมา แสงชัย (2547) ได้กล่าวไว้ว่า “ศิลปะ” เป็นศาสตร์ที่ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้น

ตั้งแต่การคิด การรู้สึกตอบสนอง การถ่ายทอดผ่านสื่อ จนมีผลสำเร็จเป็นผลงานศิลปะ (works of art) ในการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ดังกล่าว มีทฤษฎีหรือหลักการ เช่น ทฤษฎีเกี่ยวกับสี การวางองค์ประกอบ การใช้พื้นที่ว่าง และรวมถึงเทคนิควิธีการต่างๆ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ เช่น การใช้สีน้ำมัน การหล่อทองเหลือง การปั้นดิน การพิมพ์ภาพพิมพ์แกะไม้ เป็นต้น งานศิลปะจึงเป็นผลผลิตที่ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งผลผลิตนั้นมีลักษณะทางสุนทรียะ และต้องทำขึ้นจากสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกมีสำนึก (sentient beings) ซึ่งหมายถึงต้องทำขึ้นโดยมนุษย์เท่านั้น ปัญหาของศาสตร์ทางศิลปะจึงเป็นปัญหาในเชิงกระบวนการสร้างสรรค์ เช่น ศิลปินควรจะต้องเลือกสื่อวัสดุชนิดใดหรือใช้รูปแบบทางศิลปะแบบใด จึงจะสามารถแสดงออกหรือถ่ายทอดความรู้สึกหรือเนื้อหาที่ต้องการได้ดีที่สุดทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ สามารถเป็นแนวทางให้ปรัชญาศิลปะที่ศึกษาเกี่ยวกับความคิดว่าด้วยศิลปะหรือความคิดที่ปรากฏอยู่ในงานศิลปะได้

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์โดยมีภาพจิตรกรรมฝาผนังมาเป็นแรงบันดาลใจเบื้องต้นมาเป็นตัวแทนในการแสดงออกเพื่อตอบสนองแนวความคิดและมโนทัศน์รวมทั้งความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ ส่งผลให้ผลงานศิลปะสามารถเป็นสื่อกลางของการแสดงออกให้รับรู้ความเคารพต่องานต่ออนุคุณ ความดีงามของบรรพชนและแผ่นดินอีสานได้

จากการสร้างสรรค์ผลงานชุด “จิตวิญญาณอีสานในรูปแบบจิตรกรรมร่วมสมัย” พบว่า การนำเรื่องราวของความกตัญญู กตเวทิต์หรือการรำลึกเชิดชู ความดีงามของบรรพชนมาเป็นแกนหลักของแนวความคิดในการสร้างสรรค์แสดงออกด้วยสัญลักษณ์จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ถูกคลี่คลายลดทอนแล้วนำมาประกอบสร้างขึ้นให้เกิดความหมายทางภาษาทัศนศิลป์ในรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบทางศิลปะ โดยการใช้คุณธรรมขั้นพื้นฐานมาเป็นแนวคิดตั้งต้น สามารถจินตนาการคลี่คลายรูปแบบของผลงานได้ตามอิสระ ให้ผลลัพธ์ของศิลปะขั้นสูงที่เป็นตัวแทนของความดี ความงามได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- ชลูด นิ่มเสมอ. (2563). *องค์ประกอบของศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยวัฒนาพานิช.
- พิระพงศ์ สุขแก้ว. (2549). *สุนทรียศาสตร์บนฝาผนัง : োলংการแห่งจิตรกรรมไทย*. บริษัท โหลทอง มาสเตอร์พริ้น จำกัด.
- ไพฑูรย์ พัฒนใหญ่ยิ่ง. (2541). *สุนทรียศาสตร์ แนวความคิด ทฤษฎีและการพัฒนา*. เสมาธรรม.
- ไพโรจน์ สโมสร. (2532). *จิตรกรรมฝาผนังอีสาน*. อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- สมชาย ณ นครพนม และคณะ. (2562). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีสาน*. สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สรวิชัย วงษ์สะอาด. (2557). *ความงามของศิลปะตามทัศนะของเพลโต*. <https://www.gotoknow.org/posts/566038>.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2560). *วัฒนธรรมร่วมอุษาคเนย์ในอาเซียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เรือนแก้วการพิมพ์.
- อันธิมา แสงชัย. (2547). *สุนทรียศาสตร์ ศาสตร์แห่งสุนทรียะ*. นิตยสารโฟนอาร์ต, 1(7), 50-52.
- อิทธิพล ตั้งฉลก. (2550). *แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมขั้นสูง*. อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.